

ŚWIATOWIT

ROCZNIK

POŚWIĘCONY ARCHEOLOGII PRZEDDZIEJOWEJ

I BADANIOM

pierwotnej kultury polskiej i słowiańskiej

WYDAWANY STARANIEM

ERAZMA MAJEWSKIEGO.

Tom I. — 1899.

(57 ilustracji w tekście i XI tablic).

WARSZAWA.

Skład Główny w Księgarni E. Wendego i S-ki, Krak.-Przedmieście № 9.

—
1899.

ŚWIATOWIT

ANNUAL OF THE INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY
OF THE UNIVERSITY OF WARSAW

VOL. XIII–XIV (LIV–LV)
(2015–2016)

FASCICLE A/B

PREHISTORICAL AND MEDIEVAL
ARCHAEOLOGY.
ARCHAEOLOGY OF POLAND

MEDITERRANEAN
AND NON-EUROPEAN
ARCHAEOLOGY

WARSAW 2018

ŚWIATOWIT

ROCZNIK INSTYTUTU ARCHEOLOGII
UNIwersYTETU WARSZAWSKIEGO

TOM XIII–XIV (LIV–LV)
(2015–2016)

FASCYKUŁ A/B

ARCHEOLOGIA PRADZIEJOWA
I ŚREDNIOWIECZNA.
ARCHEOLOGIA POLSKI

ARCHEOLOGIA
ŚRÓDZIEMNOMORSKA
I POZAEUROPEJSKA

WARSZAWA 2018

Redaktor naczelny Wydawnictw Instytutu Archeologii UW: Krzysztof Jakubiak

ŚWIATOWIT
ROCZNIK INSTYTUTU ARCHEOLOGII UNIwersYTETU WARSZAWSKIEGO

Redaktorzy: Dariusz Błaszczuk (d.blaszczuk@uw.edu.pl),
Jerzy Żelazowski (j.r.zelazowski@uw.edu.pl)

Rada redakcyjna:

Włodzimierz Godlewski (Przewodniczący)
Elżbieta Jastrzębowska
Joanna Kalaga
Wojciech Nowakowski
Tadeusz Sarnowski
Tomasz Scholl
Karol Szymczak

Recenzenci tomu:

Zdzisław Bełka, Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu
Joanna Kalaga, Uniwersytet Warszawski
Piotr Kittel, Uniwersytet Łódzki
Henryk Kobryń, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
Jerzy Libera, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
Andrzej Michałowski, Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu
Michał Pawleta, Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu
Jan Schuster, Uniwersytet Łódzki

All rights reserved

© 2018 Instytut Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego

ISSN 0082-044X

Projekt okładki, opracowanie graficzne i skład: Jan Żabko-Potopowicz
Druk:

Adres redakcji: Instytut Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego,
Krakowskie Przedmieście 26/28, 00-927 Warszawa

Spis treści

Contents

Fascykuł A/B

ARCHEOLOGIA PRADZIEJOWA I ŚREDNIOWIECZNA. ARCHEOLOGIA POLSKI
ARCHEOLOGIA ŚRÓDZIEMNOMORSKA I POZAEUROPEJSKA

Fascicle A/B

PREHISTORICAL AND MEDIEVAL ARCHAEOLOGY. ARCHAEOLOGY OF POLAND
MEDITERRANEAN AND NON-EUROPEAN ARCHAEOLOGY

OD REDAKCJI.....9

Studia i materiały

Katarzyna Januszek, Katarzyna Pyżewicz

KRZEMIENNE NARZĘDZIA SZLIFOWANE Z PÓŻNEGO NEOLITU
– MIĘDZY FORMĄ A FUNKCJĄ13
Late Neolithic polished flint tools – between form and function27

Sylwia Domaradzka, Bartosz Józwiak, Michał Przedziecki

MATERIAŁY Z EPOKI KAMIENIA I WCZESNEJ EPOKI BRĄZU ZE STANOWISKA 2
W WOŹNEJWSI, GM. RAJGRÓD, WOJ. PODLASKIE Z BADAŃ W LATACH 2015–201629
Stone Age and Early Bronze Age archaeological material from the site 2 in Woźnawieś,
Rajgród commune, Podlaskie voivodship, from the excavations in 2015 and 201646

Agata Trzop-Szczypiorska, Radosław Karasiewicz-Szczypiorski

DOMY ZE STANOWISK KULTURY PRZEWORSKIEJ NA MAZOWSZU.
KILKA PRZYKŁADÓW Z NIEPUBLIKOWANYCH BADAŃ47
Houses from sites of the Przeworsk Culture in Masovia. A few examples from unpublished research70

Agata Chilińska-Früboes, Bartosz Kontny

PO JANTAR! RZYMSKI TROP W DALEKIM KRAJU ALBO RAZ JESZCZE
O ZNALEZISKACH Z DAWNEGO *ILISCHKEN*73
Go for amber! Roman trace in a distant land or once more about old finds from former *Ilischken*105

Dominik Chudzik

WYBRANE ASPEKTY WCZESNOŚREDNIOWIECZNEGO OSADNICTWA RÓWNINY ŁUKOWSKIEJ I WYSOCZYNY SIEDLECKIEJ.....	107
Selected Aspects of Early Medieval Settlement in the Łuków Plain and the Siedlce Upland	131

Dariusz Błaszczuk

POCHODZENIE I DIETA MĘŻCZYZNY POCHOWANEGO W GROBIE D162 Z CMENTARZYSKA W BODZIA W ŚWIETLE BADAŃ IZOTOPOWYCH.....	133
The provenance and diet of a man buried in the grave D162 from the cemetery in Bodzia in the light of isotopic analyses	155

Joanna Piątkowska-Malecka

ZWIERZĘCE SZCZĄTKI KOSTNE Z TERENU ŚREDNIOWIECZNEJ OSADY W SURAŻU, STAN. 7/125, GM. <i>LOCO</i> , POW. BIAŁOSTOCKI, WOJ. PODLASKIE	159
Animal skeletal remains from the medieval settlement in Suraż, site 7/125, Suraż commune, Białystok district, Podlaskie voivodship	174

Marta Osypińska, Joanna Piątkowska-Malecka

ZWIERZĘTA W ZAGRODACH NA TERENIE OSADY LUDNOŚCI KULTURY CERAMIKI WSTĘGOWEJ RYTEJ W LUDWINOWIE (STAN. 7, AUT. 112), GMINA I POWIAT WŁOCŁAWEK	175
Homestead Animals in Linear Pottery Culture Settlement in Ludwinów (Site 7, Aut 112), Włocławek Commune and District	193

Sławomir Wadył, Marek Krąpiec

DENDROCHRONOLOGIA O DATOWANIU WCZESNOŚREDNIOWIECZNEGO GRODZISKA W WĘGIELSZTYNIE, GM. WĘGORZEWO	195
Dendrochronology on the dating of an early medieval settlement in Węgielsztyn, Węgorzewo commune	203

Agnieszka Olech

SYSTEM OCHRONY I PRZECHOWYWANIA ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH NA SŁOWACJI.....	205
System for Protection and Storage of Archaeological Collections in Slovakia.....	212

Kronika wykopalisk

Michał Przedziecki, Elżbieta Ciepiewska

RYDNO – STANOWISKO NOWY MŁYN, WYKOP I/2015, WOJ. ŚWIĘTOKRZYSKIE. BADANIA W ROKU 2015	215
Rydno – Site: Nowy Młyn, Cut I/2015, Świętokrzyskie voivodship. The excavations in 2015	218

Paweł Szymański

- CZERWONY DWÓR, STAN. XXI, WOJ. WARMIŃSKO-MAZURSKIE. BADANIA W ROKU 2015221
Czerwony Dwór, site XXI, Warmińsko-Mazurskie voivodship. The excavations in 2015.....226

Artur Brzóska, Piotr Prejs

- BADANIA NIEINWAZYJNE DNA WISŁY NA ODCINKU MOSTU ŚWIĘTOKRZYSKIEGO
DO MOSTU GDAŃSKIEGO, WARSZAWA, WOJ. MAZOWIECKIE,
BADANIA W LATACH 2015–2016 227
Non-invasive Survey of the Bottom of the Vistula River Between the Świętokrzyski Bridge
and the Gdański Bridge, Warsaw, Mazowieckie Voivodship, in the Years 2015 and 2016 230

Ewa Marczak-Łukasiewicz

- TRUSZKI-ZALESIE, STANOWISKO 1 „OKOP” I STANOWISKO 3 „SIEDLIKO”,
WOJ. PODLASKIE. BADANIA WYKOPALISKOWE W LATACH 2013, 2015 I 2016 231
Trzuski-Zalesie, Site 1 (‘Okop’) and Site 3 (‘Siedliko’), Podlaskie voivodship.
Excavations in 2013, 2015, and 2016..... 233

Magdalena Natuniewicz-Sekuła

- WEKLICE, STAN. 7, POW. ELBLĄSKI, WOJ. WARMIŃSKO-MAZURSKIE.
BADANIA W LATACH 2015–2016 235
Weklice, Site 7, Elbląg district, Warmińsko-Mazurskie voivodship. The excavations in 2015–2016 240

Michał Starski

- PUCK, UL. 1 MAJA 3, DZ. 168, BADANIA W LATACH 2014–2015 241
Puck, 1 Maja Street no. 3, Plot 168. The excavations in 2014 and 2015 248

Michał Starski

- SKARSZEWY – RYNEK, GM. SKARSZEWY, WOJ. POMORSKIE, BADANIA W 2015 ROKU 249
Skarszewy – the market square, Skarszewy commune, Pomorskie voivodship. The excavations in 2015258

Sławomir Wadył

- PASYM, ST. 1, WOJ. WARMIŃSKO-MAZURSKIE. BADANIA W ROKU 2016 259
Pasym, site 1, Warmińsko-Mazurskie voivodship. The excavations in 2016 265

Sławomir Wadył, Jerzy Łapo

- PERŁY, ST. 1, WOJ. WARMIŃSKO-MAZURSKIE. BADANIA W ROKU 2016 267
Perły, site 1, Warmińsko-Mazurskie voivodship. The excavations in 2016 270

Witold Gumiński

- STANOWISKO TORFOWE ŁOWCÓW-ZBIERACZY Z EPOKI KAMIENIA.
SZCZEPANKI, STAN. 8, WOJ. WARMIŃSKO-MAZURSKIE. BADANIA W ROKU 2016 271
Szczepanki, site 8, Warmian-Masurian voivodship – a Stone Age peat-bog site of hunter-gatherers.
The excavations in 2016 278

Bartosz Kontny, Artur Brzoška, Anna Bucholc, Bartłomiej Kujda, Piotr Prejs

Z POWIETRZA, LĄDU I WODY. WSZECHSTRONNA WERYFIKACJA OSIEDLI NAWODNYCH MIKROREGIONU JEZIOR ORZYSZ I WYLEWY. BADANIA W ROKU 2016	279
From the air, land and water. A comprehensive verification of lake settlements of the microregion of the Orzysz and Wylewy lakes. The expedition in 2016.....	288

Andrzej Szela

BRUDNICE, ST. V, POW. ŻUROMIŃSKI. BADANIA WYKOPALISKOWE W SEZONIE 2015	289
Brudnice, site V, Żuromin district. The excavations in 2015	293

Andrzej Szela

BRUDNICE, ST. V, POW. ŻUROMIŃSKI. BADANIA WYKOPALISKOWE W SEZONIE 2016	295
Brudnice, site V, Żuromin district. The excavations in 2016	298

Roksana Chowaniec

PALAZZO ACREIDE, SICILY, ITALY. EXCAVATIONS IN 2015	299
Palazzolo Acreide, Sycylia, Włochy. Wykopaliska w 2015 r.	305

Rosa Lanteri, Marta Fituła

ANCIENT SETTLEMENTS IN THE TERRITORY OF NOTO (SYRACUSE PROVINCE): NEW DATA FROM THE GIOI AND NIURA DISTRICTS	307
Insedimenti Antichi nel Territorio di Noto (Provincia di Siracusa). Nuovi Dati Dalle Contrade "Gioi" e "Niura"	316
Ślady osadnictwa starożytnego terytorium Noto (prowincja Syrakuzy). Nowe znaleziska z „Contrada Gioi” i „Niura”	319

**Tadeusz Sarnowski, Agnieszka Tomas, Tomasz Dziurdzik,
Ludmiła A. Kovalevskaya, Emil Jęczmienowski, Piotr Zakrzewski**

NOVAE 2015. LEGIONARY DEFENCES AND EXTRAMURAL SETTLEMENT	321
Prace wykopaliskowe w Novae w 2015 r. Twierdzy legionowa i osiedle przyobozowe.	327

Martin Lemke

FIELDWORK AT NOVAE 2015	329
Wykopaliska w Novae w 2015 r.	335

Martin Lemke

FIELDWORK AT NOVAE 2016	337
Wykopaliska w Novae w 2016 r.	342

Martin Lemke

FIELDWORK AT RISAN 2015	343
Wykopaliska w Risan w 2015 r.	348

Martin Lemke

FIELDWORK AT RISAN 2016	349
Wykopaliska w Risan w 2016 r.	354

Tomasz Dziurdzik

LJUBŠKI ARCHAEOLOGICAL PROJECT: A ROMAN AND LATE ANTIQUE SETTLEMENT IN WESTERN HERZEGOVINA, 2015	355
Projekt archeologiczny Ljubuški (Ljubuški Archaeological Project) – osadnictwo okresu rzymskiego i późnoantycznego w zachodniej Hercegowinie, 2015 r.	363

Marcin Matera, Paweł Lech, Elżbieta Sroczyńska

TANAIS, RUSSIA. EXCAVATIONS IN THE 2015 SEASON	365
Tanais, Rosja. Wykopaliska w sezonie 2015	371

Marcin Matera, Paweł Lech, Elżbieta Sroczyńska

TANAIS, RUSSIA. EXCAVATIONS IN THE 2016 SEASON	373
Tanais, Rosja. Wykopaliska w sezonie 2016	380

Dmytro Nykonenko, Marcin Matera, Miron Bogacki, Wiesław Małkowski, Paweł Lech

KONSULOVSКОЕ HILLFORT, UKRAINE. NON-INVASIVE SURVEY IN 2015 SEASON	381
Grodzisko Konsułowskoje, Ukraina. Badania nieinwazyjne w sezonie 2015	388

Dmytro Nykonenko, Marcin Matera, Nadieżda Gawryluk, Paweł Lech

KONSULOVSКОЕ HILLFORT, UKRAINE. 2016 SEASON	389
Grodzisko Konsułowskoje, Ukraina. Badania w sezonie 2016	392

Barbara Kaim, Nazarij Buławka

THE SIXTH SEASON OF EXCAVATION AT GURUKLY DEPE, SOUTHERN TURKMENISTAN (2015)	393
Szósty sezon wykopalisk na stanowisku Gurukly Depe w południowym Turkmenistanie (2015)	388

Włodzimierz Godlewski

NAQLUN, EGYPT. EXCAVATIONS IN 2015	399
Naqlun, Egipt. Wykopaliska w 2015 r.	402

Dorota Dzierzbicka, Włodzimierz Godlewski

DONGOLA, SUDAN – SEASON 2015–2016	403
Dongola, Sudan – Sezon 2015–2016	412

Joanna Kalaga

RECENZJA: DARIUSZ BŁASZCZYK, DĄBRÓWKA STĘPNIOWSKA (RED.), *POCHÓWKI
W GROBACH KOMOROWYCH NA ZIEMIACH POLSKICH W OKRESIE WCZESNEGO
ŚREDNIOWIECZA*, ŚWIATOWIT, SUPPLEMENT SERIES P: PREHISTORY AND MIDDLE AGES,
VOL. XVIII, WARSZAWA 2016, 175 STRON, 93 ILUSTRACJE, 3 TABELE 415

ARTUR BRZÓSKA, PIOTR PREJS

BADANIA NIEINWAZYJNE DNA WISŁY NA ODCINKU OD MOSTU ŚWIĘTOKRZYSKIEGO DO MOSTU GDAŃSKIEGO, WARSZAWA, WOJ. MAZOWIECKIE. BADANIA W LATACH 2015–2016

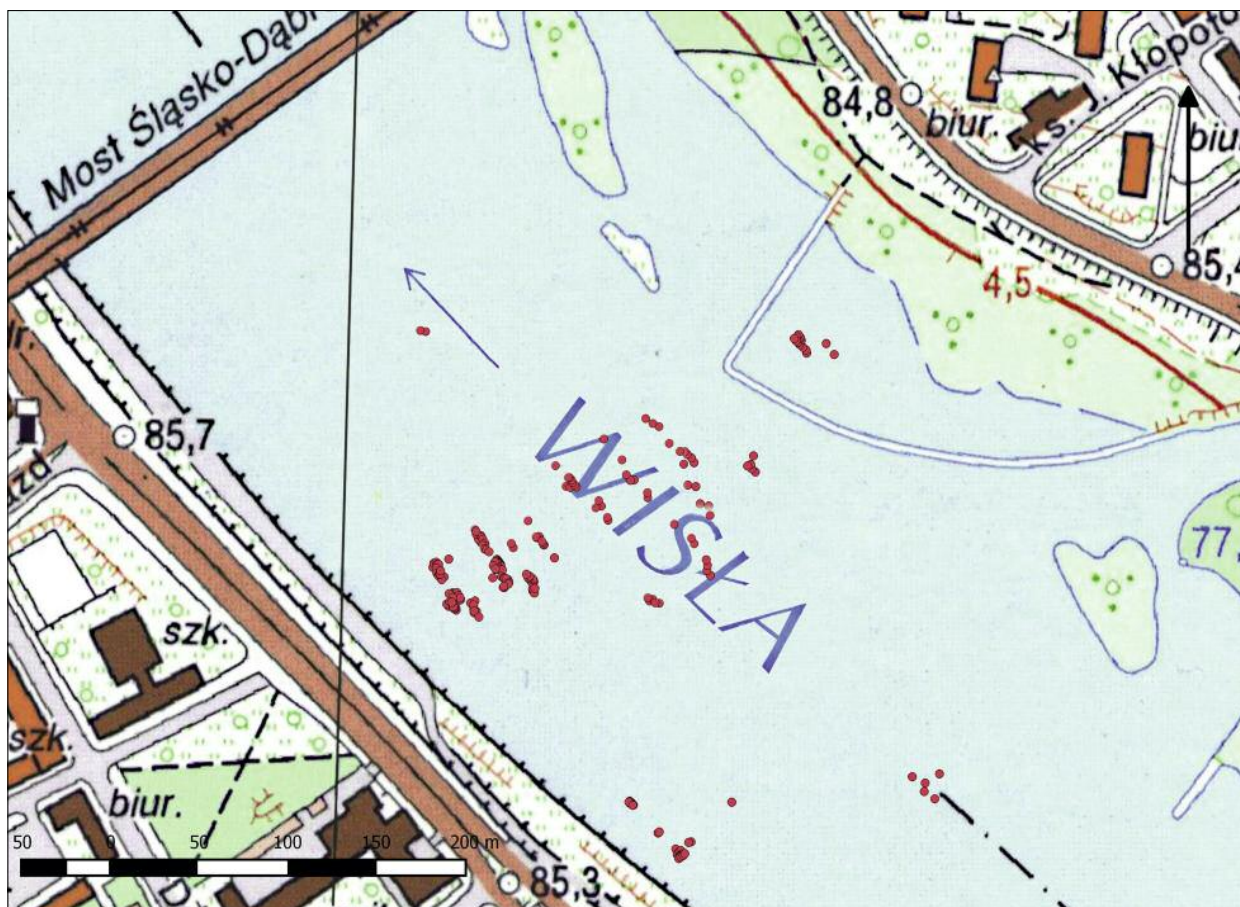
W latach 2015–2016 przeprowadzone zostały archeologiczne, nieinwazyjne badania dna Wisły na odcinku od mostu Świętokrzyskiego do mostu Gdańskiego w Warszawie. Prace terenowe, finansowane ze środków Biura Stołecznego Konserwatora Zabytków, prowadzone były przez Artura Brzóske z Instytutu Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego i Piotra Prejsa ze Stowarzyszenia Archeologów Jutra. W ich trakcie odkryto liczne relikty drewnianych mostów, które położone są w korycie rzeki Wisły i zlokalizowane w pobliżu ulicy Bolesć – jeden most, mostu Gdańskiego – jeden most i na wysokości ulic Bednarskiej i Karowej – pozostałe konstrukcje.

Według źródeł historycznych drewniane mosty palowe budowane były w Warszawie od końca XVI do połowy XX wieku. Najstarszą konstrukcją wydają się być relikty odkryte na wysokości ulicy Bolesć. W tym miejscu wedle źródeł historycznych istniał most palowy zwany mostem Zygmunta Augusta prawdopodobnie funkcjonujący z przerwami od 1573 do 1603 roku. Został uwieczniony na rycinie Georga Brauna i Franza Hogenberga w dziele *Civitates Orbis Terrarum Liber VI*, według której miał 22 filary i 23 przęsła. Do naszych czasów zachowała się baszta strażnicza zwana Starą Prochownią. Kolejne konstrukcje zostały odkryte nieopodal ulicy Bednarskiej i należą najprawdopodobniej do kilku różnych mostów zbudowanych w tym miejscu. Najstarszym ze znanych autorom jest most Ponińskiego, który wybudowany został nakładem prywatnego inwestora, księcia Adama Ponińskiego. Inwestycją kierował inż. Jan Krystian Lehman, a ukończono ją 7 października 1775 roku. Miała 566 m długości, 12 m szerokości i wspierała się na 60 łyżwach ochraniających przez drewniane izbice. Konstrukcja tego typu pozwalała na składanie mostu na zimę. Na planie Warszawy pojawia się w wydawnictwie *Plan Ichonographique de la Ville de Varsovie, Residence des Rois de Pologne* z 1777 roku, wykonany w skali 1:24 000 autorstwa majora Piotra Hennequina (MISTEWICZ 2012: 382–383). 27 listopada 1806 roku most uległ definitywnemu zniszczeniu. Na jego miejsce rok później francuscy żołnierze zbudowali most palowy o konstrukcji wieszarowej, który istniał dwa lata, kiedy został zniszczony przez zator lodowy (NIEMERKO 2003: 3). W okresie I wojny światowej (1915–1916) w Warszawie stanęły dwie tymczasowe przeprawy na palach: most zwany Marszałkowskim, którego dokładna lokalizacja nie jest znana i drugi zwany mostem Beselera (od nazwiska generała – gubernatora Warszawy) postawionym obok mostu Kierbedzia. Ten drugi (o długości 632 m i szerokości 7 m)

budowano przez 4 tygodnie i funkcjonował tylko do czasu naprawy mostu Kierbedzia. Kolejna grupa pali, odkryta na wysokości ulicy Karowej, należy najprawdopodobniej do mostu wysokowodnego wybudowanego 4 lutego 1945 roku przez saperów radzieckich (przy współpracy z polskimi budowniczymi), postawionego na palach z izbicami wypełnionymi kamieniami i gruzem. Miał on długość 487 m i zlokalizowany był na linii ulic Karowa – Brukowa (dziśejsza Okrzei). Został zniszczony 24 marca w 1947 roku przez powódź (GAJEWSKI 1979: 263). Ten sam kataklizm zniszczył identyczny most, tym razem kolejowy, który zbudowany został przy moście Gdańskim. Zniszczenia obu konstrukcji prezentują kadry filmu dokumentalnego pt. *Powódź* z tegoż samego roku.

Pierwsze prace polegające na inwentaryzacji wystających ponad lustro wody pali przeprowadzono w 2012 roku i związane były z wyjątkowo niskim poziomem Wisły. Wykonawcami byli pracownicy Instytutu Archeologii i Etnologii PAN Paweł Gan i Robert Żukowski. Trzy lata później stan rzeki był jeszcze niższy (według danych IMGW najniższy poziom wynosił około 43 centymetrów), co umożliwiło autorom inwentaryzację pali będących elementami konstrukcyjnymi mostów. Prace archeologiczne prowadzono od 08.09 do 18.09.2015 roku i odkryto, że największe nagromadzenie pali znajdowało się przy lewym brzegu rzeki, na wysokości ulic Bednarskiej i Karowej, nie licząc pale pośrodku, a jedno skupisko przy praskiej stronie rzeki za ostrogą. Inwentaryzacji poddano pale wystające

Ryc. 1. Plan stanowiska na wysokości ulicy Bednarskiej i Karowej, skala 1:1800 (rys. P. Prejs).

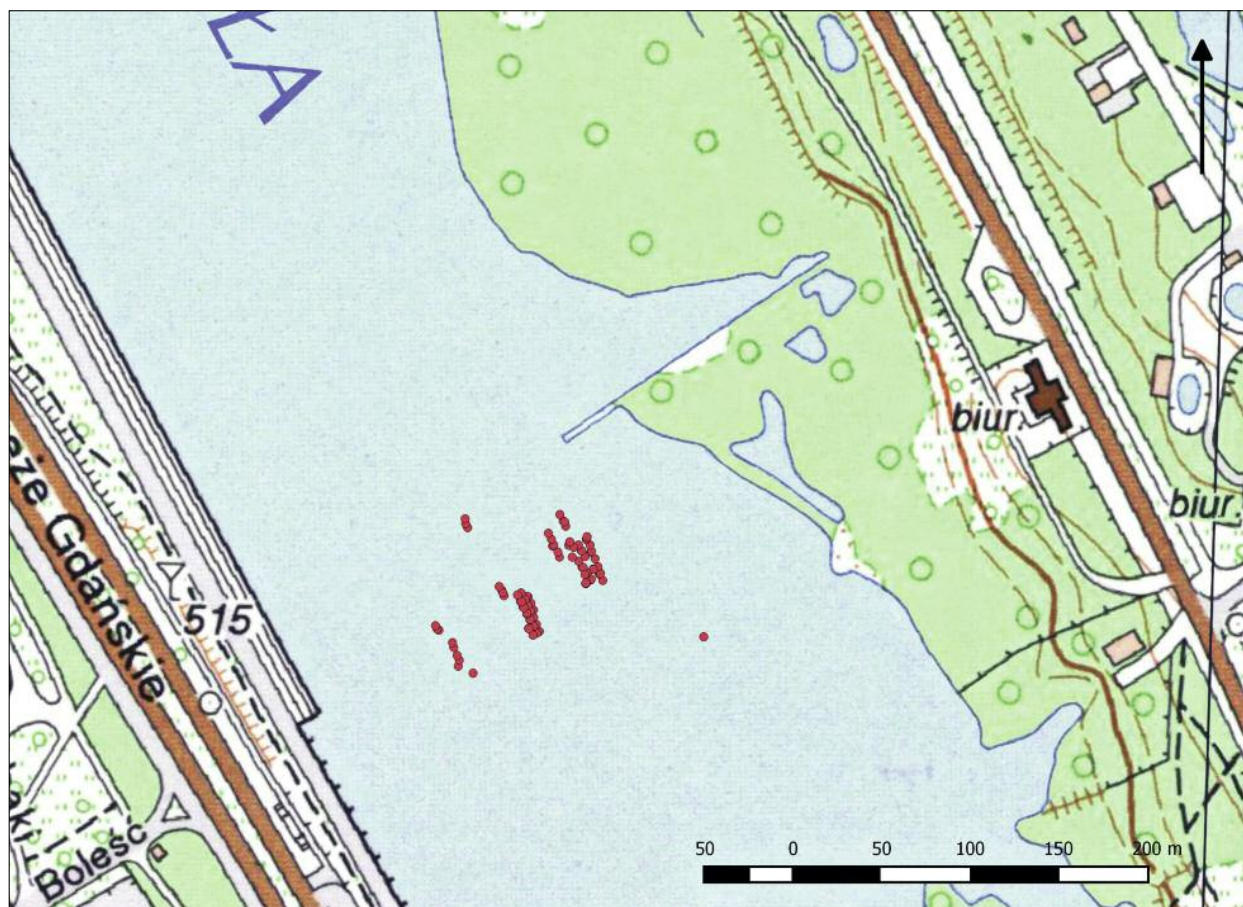
Fig. 1. Plan of the site near the Bednarska and Karowa streets, 1:1800 scale (drawing by P. Prejs).

ponad powierzchnię wody oraz pale będące tuż pod powierzchnią, a które udało się zarejestrować. Ogółem namierzono 180 pali, z których 107 wystawało ponad powierzchnię wody. W poprzek nurtu pale układały się w cztery rzędy, z których dwa położone były na wysokości ulicy Bednarskiej i dwa nieopodal ulicy Karowej. Te cztery rzędy tworzyły 9 skupisk pali. W trakcie prac pobrano próbki do badań dendrochronologicznych, z których uzyskano daty ścięcia pali: 1799, 1845, 1860, 1910, 1913, 1938, 1944. Można założyć, że pal z 1799 może być związany zarówno z mostem księcia Ponińskiego, jak i wysokowodnym mostem francuskiej budowy z lat 1807–1809. Pale datowane na lata 1845 i 1860 można wiązać z mostami łyżwowymi wzmocnionymi palami funkcjonującymi do czasu zbudowania mostu Kierbedzia. Pali datowanych na lata 1910, 1913, 1938 i 1944 nie udało się powiązać z żadną znaną autorom konstrukcją. W pobliżu mostu Gdańskiego zainwentaryzowano 15 pali – 5 po stronie południowej i 10 po stronie północnej mostu. Pale po stronie południowej zapewne związane są z mostem kolejowym z 1945 roku.

W roku 2016 przeprowadzono nieinwazyjne prace archeologiczne przy pomocy sonaru holowanego. Do zespołu badawczego dołączyła Grupa Specjalna Płetwonurków RP wyposażona w sonar holowany Edgetech 4125

1600 kHz. Badania dna wykonano 30 lipca 2016 roku na odcinku między mostem Gdańskim i ulicą Karową, przy średnim stanie Wisły równym 100 cm. Wynikiem badań było odkrycie między mostem Gdańskim a mostem Świętokrzyskim 167 nowych pali. Na wysokości ulicy Bednarskiej i Karowej znajdowało się ich 48, które układały się w 3 rzędy, w 7 skupiskach (Ryc. 1). Bardziej oddalone na południe, w pobliżu ulicy Karowej znajdowało się skupisko 5 pali, które należy łączyć z mostem wysokowodnym z 1945 roku. Najdalej znajdowało się skupisko 6 pali, których proveniencji nie udało się ustalić. Kolejne pale konstrukcyjne zlokalizowano na nieopodal ulicy Mostowej i Bolesć, gdzie w głównym nurcie rzeki zainwentaryzowano 96 pali, które układały się w trzy rzędy w 4 skupiskach (Ryc. 2). Wydaje się, że są to relikty najstarszego warszawskiego mostu Zygmunta Augusta. Ostatnie 11 pali zlokalizowano przy moście Gdańskim i związane są one z mostem kolejowym z roku 1945.

Jakkolwiek badania nieinwazyjne przyniosły wiele nowych informacji i pozwalają z dużą precyzją określić zasięg podwodnych stanowisk archeologicznych, znajdujących się na arkuszu AZP 56-66, nie są w stanie odpowiedzieć na bardziej szczegółowe pytania dotyczące datowania poszczególnych konstrukcji, jak i etapów ich przebudowy

Ryc. 2. Plan stanowiska na wysokości ulicy Bolesć, skala 1:1800 (rys. P. Prejs).

Fig. 2. Plan of the site near Bolesć Street, 1:1800 scale (drawing by P. Prejs).

i napraw. Coraz częściej występujący niski poziom Wisły powoduje wysychanie pali wystających ponad poziom wody, a prowadzone prace nad przywróceniem żeglowności rzeki stwarzają realne zagrożenie dla unikatowych relikwów mostów.

mgr Artur Brzóska
Instytut Archeologii, Uniwersytet Warszawski
brzoskaarturo@gmail.com

mgr Piotr Prejs
Stowarzyszenie Archeologów Jutra
prejs.p@gmail.com

Literatura

- GAJEWSKI M.
1979 *Urządzenia komunalne Warszawy zarys historyczny*, Warszawa.
- MISTEWICZ M.
2012 *Most Księcia Adama Ponińskiego w Warszawie*, „Drogownictwo” 11, 382–384.
- NIEMERKO A.
2003 *Rys historyczny mostów warszawskich na Wiśle*, „Drogownictwo” 5, 145–153.

ARTUR BRZÓSKA, PIOTR PREJS

**NON-INVASIVE SURVEY OF THE BOTTOM OF THE VISTULA RIVER
BETWEEN THE ŚWIĘTOKRZYSKI BRIDGE AND THE GDAŃSKI BRIDGE,
WARSAW, MAZOWIECKIE VOIVODSHIP, IN THE YEARS 2015 AND 2016**

The low water in the Vistula recorded in 2015 enabled conducting archaeological works involving drawing an inventory of stakes protruding above the surface of the water. 195 stakes were recorded this way. The following year a non-invasive archaeological survey was conducted between the Gdański and the Świętokrzyski bridges with the use of a towed sonar and discovered 167 more stakes. The works were financed by the Office of the Capital City Monument Conservator and performed by Artur Brzóska from the Institute of Archaeology of the University of Warsaw and Piotr Prejs from the Stowarzyszenie Archeologów Jutra (Association of Archaeologists of

Tomorrow). The works revealed numerous relics of wooden bridges constructed in Warsaw since the end of the 16th to the mid-20th century, which are situated in the bed of the Vistula river near the today's Boleść street (one bridge), Gdański bridge (one bridge), as well as Bednarska and Karowa streets (the remaining constructions). Although the non-invasive survey provided much new information and enabled precise determination of the size of the submerged archaeological sites, it was not possible to establish accurate dating of particular constructions or exact time of their overhauls.

Translated by Maciej Talaga